Den kvalifiserte tolken, en viktig samarbeidspartner

Hanne Skaaden
Den topartiske tolken
 Lærebok i tolking. 282 s, ill. Oslo:
 Universitetsforlaget, 2013. Pris NOK 349
 ISBN 978-82-15-02098-3

God kommunikasjon og gjensidig forståelse er grunnleggende i møtet mellom pasient og lege. Som helsepersonell i Norge møter vi et økende antall pasienter hvor det er behov for tolk. Utover behovet for kommunikasjon i den kliniske sammenheng har vi en lov-pålagt informasjons- og veiledningsplikt overfor våre pasienter. I det ligger et ansvar for å vurdere behovet for tolk, bestille kvalifisert tolk og ha kompetanse til å gjennomføre en konsultasjon ved hjelp av tolk. Dette innebærer at vi må ha kunnskap om hva det innebærer å være kvalifisert tolk. Her er den aktuelle boken til hjelp og nytte.

Målgruppen er først og fremst tolkestudenter, med søkelys på fremmøtetolking i en offentlig sammenheng, slik som i møtet med politiet, rettsapparatet eller helsevesenet.

Boken er grovt sett delt i to deler. Den første delen har et teoretisk perspektiv og gir rammeverket for et fag med røtter langt tilbake i historien, men som på mange måter fremdeles er under etablering og i ferd med å oppnå en profesjonsstatus. Viktig for oss som brukere av tolketjenester, er en innsikt i retningslinjer for god tolkeskikk. Tolkens yrkesetiske retningslinjer består av ni punkter, hvor to beskriver kjernen i tolkens oppgave: nøyaktighetsprinsippet og nøytralitetsprinsippet. «Tolken skal tolke innholdet i alt som sies, intet fortie, intet tillegge, intet endre». Dette innebærer ikke å gjengi «ord for ord», men å formidle innholdet så riktig som mulig. Nøytralitetsprinsippet innebærer at tolken skal være upartisk og ikke tillate at egne holdninger eller meninger påvirker arbeidet.

Den andre delen inneholder praktiske forhold rundt tolking, som er relevant også for klinikerne. Målet er å få både behandler og pasient til å føle at de kommuniserer direkte med hverandre, slik de ville ha gjort i en enspråklig samtale. Det som taleren har vektlagt på originalspråket, gjenspeiles i tolket utgave med samme grad av emosjoner og følelser som taleren opprinnelig uttrykte.

Betydningen av å introdusere tolkens ansvar, taushetsplikt og funksjon tidlig i konsultasjonen fremheves. Som del av dette er å klargjøre tolkens profesjonelle ansvar for å formidle upartisk alt som blir sagt av begge parter, begge veier. Derav den noe kryptiske tittelen *Den topartiske tolken*. I løpet av konsultasjonen bør samtalepartnerne henvende seg direkte til hverandre, ikke til tolken. Spør aldri tolkens mening om saken, og trekk ikke inn tolken som tredjepart, er andre kvalifiserte råd.

Det er 12 kapitler, og hvert kapittel avrundes med en oppsummering og sju spørsmål relatert til teksten. Avslutningsvis er det en rikholdig og oppdatert litteraturliste.

For brukere av tolketjenester gir boken et nyttig innsyn i et yrke og en viktig samarbeidspartner som vi i helsevesenet ofte lett glemmer.

Per Hjortdahl

Professor, Institutt for helse og samfunn
 Universitetet i Oslo

Nyttig om betydningen av behandler-pasient-forholdet

Bjørn Wormnes
Behandling som virker
 Relasjonens, alliansens og kontekstens betydning. 220 s. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, 2013. Pris NOK 339
 ISBN 978-82-02-40895-4

I den første setningen slår psykologen Bjørn Wormnes an en tone som han på ulike måter spiller videre på gjennom hele boken: «Relasjonen mellom behandler og pasient er avgjørende for god og virksom behandling.»

I en rekke kapitler går Wormnes gjennom relevant forskning på flere områder som utdyper og dokumenterer den innledende påstanden. Han gjennomgår forskningen om de såkalte «common factors» i psykoterapi, trekk ved alliansen mellom behandler og pasient og behandlerens empatiske grunnholdning som i flere studier viser seg å ha større betydning for behandlingsresultatet enn de terapeutiske teknikkene. Forfatteren gjennomgår forskning om placeboeffekten og drøfter hvordan effekten av pasientens positive forventninger kan optimaliseres i klinisk arbeid. Han går også gjennom flere ulike teknikker i psykoterapi som kan anvendes i mange behandler-pasient-forhold, ikke bare i psykoterapi. I det siste kapitlet oppsummerer forfatteren det han betegner som nødvendige forutsetninger for god og effektiv behandling, og understreker samtidig at relasjonell dyktighet er en egenskap som kan læres.

Målgruppen er ikke en spesiell yrkesgruppe. Svært mye av stoffet har relevans for alle som behandler pasienter i ulike kliniske settinger. Det er likevel ikke tvil om at forfatteren er psykolog. Heri ligger både styrken og svakheten. En åpenbar styrke er forfatterens erfaring som terapeut. Det er mange gode eksempler underveis som illustrerer viktige poenger. En svakhet er at boken i liten grad omhandler forskning om relasjonsaspekter som er spesifikt knyttet til andre profesjoners arbeid med pasienter. I mer enn 40 år er det gjennomført mye forskning om lege-pasient-forholdet, der mange av de temaene som Wormnes behandler, har vært studert med utgangspunkt i analyser av medisinske konsultasjoner. Denne forskningstradisjonen glimrer med sitt fravær her. Det betyr ikke på noen måte at teksten ikke har relevans for legen i hans eller hennes pasientarbeid, bare at resultatene fra forskningen om lege-pasient-forholdet ikke har kommet med, og at eksemplene underveis stort sett er fra andre behandler-pasient-forhold.

Boken er godt skrevet og strukturert. Den er lett å lese og med gode oppsummeringer etter flere av kapitlene. Forfatteren sier selv i forordet at boken er en oppsummering av 45 års erfaring med psykologisk behandling og undervisning. Samlet sett er dette en god gjennomgang av relasjonens, alliansens og kontekstens betydning for effekten av behandling i ulike former for klinisk virksomhet.

Arnstein Finset

Professor, Avdeling for medisinsk atferdsvitenskap
 Universitetet i Oslo